

รายงานการสัมมนา

SECOND INTERNATIONAL CONFERENCE ON
LANGUAGE IN DEVELOPMENT : STAKEHOLDERS' PERSPECTIVES
Bali, Indonesia : 10-12 April 1995

วันเพ็ญ ทับทิมทอง

คำนำ

ระหว่างวันที่ 10-12 เมษายน ผู้เขียนได้ไปเสนอผลงานทางวิชาการเรื่อง “Building Up A Unified ESP Programme Out Of Diverse Stakeholders' Perspectives” ในการสัมมนาระดับนานาชาติ ซึ่งจัดโดยสามองค์กร คือ AIT (the Asian Institute of Technology), IALF (the Indonesian and Australia Language Foundation) และ NCELTR (the National Centre for English Language Teaching and Research: Macquarie University) ณ เมืองบาหลี่ ประเทศอินโดนีเซีย ผู้เขียนรู้สึกประทับใจอย่างยิ่งในประสิทธิภาพของคณะกรรมการผู้จัดสัมมนา ในคุณภาพของบทความที่นำเสนอ และในบรรยากาศทางวิชาการที่ไม่เคร่งเครียด แต่ได้เนื้อหาสาระอย่างสูง จึงจะขอรายงานการสัมมนาอย่างละเอียดเพื่อประโยชน์ทั้งในด้านเนื้อหาทางวิชาการ และวิธีจัดสัมมนาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดสัมมนาระดับนานาชาติในประเทศไทยต่อไป

ในการเข้าร่วมสัมมนาครั้งนี้ ผู้เขียนได้รับความสนับสนุนทางการเงินจาก AIDAB (the Australian International Development Assistance Bureau) จึงขอขอบคุณรัฐบาลออสเตรเลียเสียมา ณ ที่นี้ด้วย

1. รายละเอียดการประชุม

1.1 หัวข้อสัมมนา

หัวข้อการสัมมนาครั้งนี้ คือ Language and Communication : Stakeholders' Perspectives ซึ่งเป็นการพูดถึงบทบาท ความสำคัญของภาษาและการสื่อสารที่มีต่อการพัฒนาประเทศ เป็นการมองจากมุมมองหลาย ๆ ด้านของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่ให้ทุน หน่วยงานที่รับผิดชอบ ผู้สอน ผู้เรียน และผู้ที่ได้รับผลประโยชน์อื่น ๆ

เพื่อที่จะให้ผู้อ่านเข้าใจถึงที่มาและความสำคัญของหัวข้อได้ชัดเจน ผู้เขียนขออ้างถึงคำพูดของ Prof. Dr. Ing. Wardiman Djojonegoro รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาและวัฒนธรรมของ ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งกล่าวในการเปิดสัมมนาครั้งนี้

Most people, when asked about development, will orient their thinking towards economic and social issues related to development, not fully realizing the crucial nature of language and communication in the resolution of these issues. Language and communication are frequently taken for granted, until continued progress in economic and social development runs into constraints, rooted

in language and communication problems. Too frequently, language and communication issues are treated peripherally to the development process.

การจัดสัมมนาครั้งนี้ ก็เพื่อจะมีส่วนช่วยในการปรับแนวความคิดดังกล่าว พร้อมทั้งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของภาษาและการสื่อสารที่มีต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้

เนื่องจากหัวข้อสัมมนาค่อนข้างกว้าง และอยู่ในความสนใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกวงการ จึงมีผู้ลงทะเบียนไปให้คณะกรรมการผู้จัดพิจารณาเป็นจำนวนมาก คณะกรรมการได้แบ่งหัวข้อการสัมมนาออกเป็นหัวข้อย่อย 7 หัวข้อ ดังนี้

1. Project Design, Management and Implementation
2. Sustainability and Counterparting
3. The Politics of Development
4. Intercultural Communication
5. Language and Other Disciplines
6. Teacher Education
7. Curriculum and Methodology

1.2 วัตถุประสงค์ของการสัมมนา

การสัมมนามีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.2.1 เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา (องค์กรที่ให้ทุนหน่วยงานที่รับผิดชอบ ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของภาษาและการสื่อสาร ในการพัฒนา

1.2.2 เพื่อเป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเผยแพร่ข่าวสารทางด้านการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผลองค์ประกอบต่าง ๆ ของการฝึกอบรมด้านภาษา ภายในกรอบของกิจกรรมเพื่อการพัฒนา

1.2.3 เพื่อเสริมสร้างและขยายเครือข่าย (network) ของผู้สอนและผู้วิจัย ที่ทำงานเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสารในการพัฒนา

คณะกรรมการผู้จัดการสัมมนาคาดหวังว่า การอภิปรายและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาตลอดระยะเวลา 3 วัน (ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ) จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสัมมนา อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ในระดับบุคคล และระดับองค์กร เพื่อความร่วมมือในการทำวิจัยร่วม การแลกเปลี่ยนบุคลากร บทเรียน และข่าวสาร

1.3 ผู้เข้าร่วมสัมมนาและเสนอบทความ

การสัมมนานี้มีผู้เข้าร่วมสัมมนา 300 กว่าคน แต่มีผู้เสนอบทความไปให้พิจารณาถึง 200 กว่าเรื่อง จาก 28 ประเทศ คณะกรรมการจัดสัมมนาต้องใช้ความพยายามอย่างมาก ในการที่จะคัดเลือกบทความให้เหลือเพียง 70 เรื่อง ทั้งนี้เพราะบทความส่วนใหญ่น่าสนใจและมีคุณภาพสูง

ผู้เสนอบทความเป็นจำนวนมาก เป็นตัวแทนของโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ คือเป็นโครงการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งประเทศทางตะวันตกให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศแถบอินโดจีน เช่นโครงการของ AIDAB (ออสเตรเลีย), British Council (อังกฤษ), CIDA (แคนาดา), SIDA (สวีเดน) ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีบทความซึ่งไม่เกี่ยวกับโครงการความช่วยเหลืออยู่ส่วนหนึ่ง เช่นบทความเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (อยู่ภายใต้หัวข้อ Language and Other Disciplines) ซึ่งมีบทความของผู้เขียนรวมอยู่ด้วย

1.4 รูปแบบการสัมมนา

การสัมมนานี้ก็เหมือนกับการสัมมนาทั่วไป คือมี 4 รูปแบบ ได้แก่ Plenary Session, Parallel Session, Workshop Session และ Panel Discussion

แต่ละแบบกินเวลาประมาณ 45 นาที โดยมีเวลาว่าง 15 นาที ระหว่าง Session เพื่อให้พัก พุดคุย พร้อมกับเปลี่ยนห้องที่จะฟัง

สิ่งที่การสัมมนาครั้งนี้แตกต่างจากการสัมมนาทั่วไปก็คือ การแบ่งเวลาใน Parallel Session (มีอยู่ประมาณ 60 Session) โดยกำหนดให้ผู้เสนอบทความของแต่ละ Session พุดเพียง 25 นาที และตอบคำถาม 20 นาที ซึ่งการสัมมนาส่วนใหญ่ผู้เสนอบทความจะได้พุด 40 นาที และตอบคำถาม 10 นาที ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการผู้จัดต้องการให้เป็น “discussion and interaction” มากกว่าจะเป็นการอ่านบทความ และเนื่องจากแต่ละ Session มีผู้เข้าฟังไม่มากนัก (ประมาณ 20-50 คน) ทั้งผู้ฟังยังเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานมานาน จึงสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้แง่คิดต่างมุมมองที่เป็นประโยชน์ต่อปัญหาที่อภิปรายได้

รูปแบบการสัมมนาซึ่งเน้น interaction นี้ เป็นที่พอใจของผู้ร่วมสัมมนาส่วนใหญ่ แต่ผู้เสนอบทความบางคนมีความเห็นว่า 25 นาทีสั้นเกินไป ควรจะมีเวลาพุดมากกว่านี้ (พุด 40 นาที + ถาม-ตอบ 20 นาที) คณะกรรมการผู้จัดแจ้งว่า ผู้เสนอบทความอาจจะเขียนบทความให้ยาว (ไม่เกิน 12 หน้า) ซึ่งทางคณะกรรมการจะคัดเลือกบทความที่มีเนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ และเป็นที่สนใจของผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่ มารวมพิมพ์เป็นเล่ม แต่เวลานำเสนอในห้องประชุม ขอให้พุดแต่จุดที่สำคัญเท่านั้น

เนื่องจากความจำกัดทางด้านเวลา ทำให้ผู้เสนอบทความหลายคน (รวมทั้งผู้เขียนด้วย) ต้องใช้วิธีแจกบทความฉบับสมบูรณ์ให้แก่ผู้ฟัง และยกมาพุดแต่เพียงจุดที่สำคัญที่ขาดหายหรือพุดไม่ทัน ผู้เข้าฟังจะสามารถไปอ่านได้ภายหลัง นอกจากนั้น ผู้เสนอบทความยังต้องเตรียมตัวดีเป็นพิเศษ เนื่องจากจะต้องให้ความกระจ่างและตอบคำถามซึ่งอาจจะยาก และท้าทายจากผู้ฟัง ผลพลอยได้จากการเตรียมพร้อมของผู้พุดและการตื่นตัวของผู้ฟัง ก็คือทำให้แต่ละ Session มีเนื้อหาสาระและมีน้ำหนักยิ่งขึ้น ทั้งยังทำให้ผู้ฟังไม่อาจนั่งหลับได้อีกด้วย

2. สรุปข้อคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับ

2.1 ความก้าวหน้าทางวิชาการ

ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 1.1 ว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวนมากเป็นตัวแทนของโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ดังนั้นจึงมีบทความที่ให้เนื้อหาสาระทางด้าน Project Design, Management, Implementation รวมทั้ง Evaluation มากกว่าหัวข้ออื่น (ดู 1.1) หัวข้ออื่นก็ดูจะมีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อหลักนี้

ผู้เข้าร่วมสัมมนาสามารถจะเลือกหัวข้อที่เป็นความสนใจเฉพาะเพียงหัวข้อเดียวตลอดทั้ง 3 วัน หรือเลือกฟังหลายหัวข้อ ผู้เขียนมีความสนใจและทำงานทางด้าน English for Specific Purpose (ถูกจัดไว้ในหัวข้อ Language and Other Disciplines) แต่ในการสัมมนาครั้งนี้ ผู้เขียนได้เลือกที่จะฟังหลายหัวข้อเพื่อที่จะดูว่าประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงทำอะไรกันบ้าง ทั้งโครงการที่เป็น ESP และ General English

โครงการต่าง ๆ ที่นำมาเสนอมีความหลากหลายทั้งในด้านความต้องการ แนวทางการจัดหลักสูตร การอบรมผู้สอน วิธีการสอน การแก้ปัญหา ฯลฯ ทำให้เป็นการยากที่ผู้เขียนจะนำมาสรุปในที่นี้ จึงขอแนะนำว่าถ้าผู้อ่านสนใจหัวข้อที่กล่าวถึงใน section 1.1 จะติดต่อสั่งซื้อหนังสือรวบรวมบทความจากการสัมมนาครั้งนี้ได้ที่ Chairman, Centre for Language and Educational Technology, the Asian Institute of Technology P.O. Box 2754, Bangkok 10501 บทความเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นโครงการและประสบการณ์ของผู้ทำงานในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และออสเตรเลีย ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

นอกจากหนังสือรวมบทความดังกล่าวผู้เขียนอยากจะขอแนะนำวารสารออกใหม่เล่มหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนได้รับแจกจากผู้เสนอบทความใน Session หนึ่งที่ผู้เขียนไปฟัง วารสารนี้มีชื่อว่า FOLIO เป็น Journal of the Materials Development Association (MATSDA)

ซึ่งเพิ่งเริ่มก่อตั้งสมาคมและออกวารสารเมื่อต้นปี 1994 วารสารนี้แตกต่างจากวารสารภาษา / การเรียนการสอนภาษาอื่น ๆ คือเป็นวารสารที่เน้นทางด้านกรปฏิบัติมากกว่าทางด้านทฤษฎี และเน้นทางด้านกรพัฒนา/ การผลิตบทเรียนโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น ฉบับที่ผู้เขียนได้รับแจก (Volume 1/2 November 94) มีบทความเกี่ยวกับ How to be a Coursebook Author, Revolutions in ELT Materials?, Material Needs เป็นต้น ผู้เขียนได้อ่านดูทั้งเล่มแล้ว มีความเห็นว่า เป็นวารสารที่มีเนื้อหาสาระเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้สนใจทางด้านกรพัฒนาและการผลิตวัสดุการเรียนการสอนภาษา คำเป็น สมาชิก 20 ปอนด์ต่อปี (2 ฉบับ) พร้อมทั้งมีสิทธิได้ส่วนลดในการเข้าร่วมสัมมนา ซึ่งจัดโดย MATSDA และอาจได้รับความช่วยเหลือทางด้านกรเงินสำหรับโครงการวิจัยที่เหมาะสม ผู้สนใจติดต่อสอบถามได้ที่ Hitomi Masuhara, Faculty of Humanities, University of Luton, 75 Castle Street, Luton LU1 3AJ, England.

2.2 การเสริมสร้างขอบข่ายความร่วมมือ

วัตถุประสงค์หลักอย่างหนึ่งของการจัดสัมมนาครั้งนี้ก็เพื่อส่งเสริมและขยายเครือข่ายความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ และระหว่างผู้ที่ทำงานในสาขาวิชาชีพเดียวกัน วัตถุประสงค์นี้ดูจะเป็นเป้าหมายหลักของการสัมมนาระดับนานาชาติทุกครั้ง และสำหรับการจัดสัมมนาครั้งนี้คณะกรรมการผู้จัดก็ได้ให้ความสำคัญและจัดกิจกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม (จัดงานเลี้ยงสังสรรค์) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และออสเตรเลีย นอกจาก RELC (Regional Language Centre) ก็มีการจัดสัมมนาของสามองค์กรที่กล่าวถึงนี้ที่มีเครือข่ายอย่างกว้างขวาง และได้รับความสนับสนุนจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจากประเทศต่าง ๆ มากที่สุด จึงเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ความร่วมมือ ที่สำคัญแห่งหนึ่ง

2.3 แนวทางการแก้ปัญหา

ผู้เสนอบทความและผู้เข้าร่วมสัมมนาได้อภิปรายและให้ข้อคิดในหัวข้อต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ผู้แทนจากองค์กรต่าง ๆ ได้ชี้ให้เห็นปัญหา และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานประเด็นหลักก็คือ ผู้เข้าร่วมสัมมนาต่างตระหนักถึงความสำคัญของภาษาและการสื่อสารที่มีต่อการพัฒนาและพยายามทำหน้าที่อย่างดีที่สุดในการเผยแพร่แนวคิดนี้ แต่ผู้ที่รับผิดชอบโครงการพัฒนาและมีอำนาจในการตัดสินใจ มักไม่ตระหนักถึงความสำคัญนี้ และเห็นว่าภาษาเป็นเพียงองค์ประกอบย่อยของการพัฒนา ดังนั้นจึงมีการเรียกร้องว่า ในการจัดสัมมนาครั้งที่ 3 ในปี 1997 ขอให้ 'force donor agencies to attend' คือไม่ใช่สนับสนุนแต่ทางด้านกรเงินแต่ต้องการให้มาร่วมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมทั้งดำเนินการนำข้อเสนอ แนวทางการแก้ปัญหาไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลอย่างแท้จริง

2.4 แนวคิดในการจัดสัมมนาระดับนานาชาติ

นอกเหนือจากคุณภาพของบทความที่น่าเสนอ สิ่ง que ผู้เขียนประทับใจมากเกี่ยวกับการสัมมนาครั้งนี้ก็คือ การเตรียมงานก่อนการสัมมนา ซึ่งมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง และเป็นทีพอใจของผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่ ผู้เขียนจึงจะขอเล่าถึงรายละเอียดในด้านการเตรียมงานการผลิตเอกสาร การจัดผู้ดำเนินการอภิปราย การเลือกสถานที่ ตลอดจนบรรยากาศของงาน เพื่อเป็นประโยชน์แก่การจัดสัมมนาระดับนานาชาติในประเทศไทยต่อไป

2.4.1 การเตรียมงาน

สัมมนาครั้งนี้จัดโดยสามหน่วยงานหลัก คือ AIT, IALF และ NCELTR ซึ่งเป็นมืออาชีพทั้งสามองค์กร จึงมีการเตรียมงานอย่างดี และให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้เข้าร่วมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง ผู้เขียนได้รับจดหมายติดต่อจากคณะกรรมการผู้จัดถึง 5 ฉบับ

ฉบับแรก Call for Papers ขอให้ส่งบทความย่อ และชีวประวัติ (การศึกษา, การทำงาน ความสนใจ ฯลฯ)

ฉบับที่สอง แจ้งให้ทราบว่าย่นย่อได้รับการคัดเลือก รวมทั้งรายงานว่าคณะกรรมการผู้จัด ได้ขอทุนจาก AIDAB เพื่อจัดพิมพ์บทความรวมเล่ม ถ้าผู้เสนอบทความคนใดต้องการให้บทความของตนได้รับการพิจารณาเพื่อลงในหนังสือนี้ขอให้พิมพ์บทความตามคำแนะนำและ format ที่แนบมา (ดู Appendix A) ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการจะไม่พิมพ์บทความใหม่ (เพื่อประหยัดเวลาและแรงงาน) แต่จะใช้วิธีถ่ายจากต้นฉบับของผู้เสนอบทความ นอกจากนั้น ถ้าผู้เสนอบทความต้องการใช้แผ่นใส หรือแจกเอกสารในที่ประชุม ขอให้แนบติดตัวมาให้พร้อม ทางคณะกรรมการคาดว่า แต่ละ Session จะมีผู้ฟังประมาณ 50 คน

ฉบับที่สาม ฉบับนี้เป็นจดหมายส่วนตัว แจ้งให้ผู้เขียนทราบว่า คณะกรรมการได้ขอทุนจาก AIDAB ให้กับผู้เสนอบทความจำนวนหนึ่ง เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการเข้าร่วมสัมมนา และผู้เขียนเป็นผู้หนึ่งที่จะได้รับทุนนี้

ฉบับที่สี่ เดือน (โดยทางอ้อม) ให้เขียนบทความและเตรียมตัวไปสัมมนา ผู้จัดมีวิธีเดือนที่แตกต่างไปจากการสัมมนาระดับนานาชาติส่วนใหญ่ ซึ่งมักจะใช้ภาษาที่สุภาพและเป็นทางการ ครั้งนี้ผู้จัดเดือนแบบไม่เป็นทางการ และใช้อารมณ์ขัน ผู้เขียนออกจะชอบวิธีเดือนแบบนี้ จึงแนบส่วนหนึ่งของจดหมายมาให้ดูด้วย (Appendix B) และเริ่มต้นลงมือเขียนบทความ

นอกจากนั้นผู้จัดยังได้แนบหัวข้อบทความทั้งหมดรายชื่อผู้เสนอบทความ และประเทศของผู้เสนอบทความมาให้ด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเขียนบทความ เพราะทำให้ผู้เขียนสามารถประเมินแนวโน้มและความสนใจของผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ดียิ่งขึ้น

ฉบับที่ห้า หลังจากกลับจากการสัมมนาได้สองสัปดาห์ ผู้เขียนก็ได้รับจดหมายฉบับที่ห้า เป็นจดหมายขอบคุณที่เข้าร่วมสัมมนาและมีส่วนช่วยให้การสัมมนาประสบความสำเร็จ ผู้จัดได้แนบใบสรุปการประเมินผล

สัมมนา (ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาได้กรอกก่อนจบการสัมมนา) มาให้ด้วย

ผลก็เป็นไปตามที่คาดหมาย คือทั้งในด้านเนื้อหาทางวิชาการและการจัดงาน คะแนนจะอยู่ในเกณฑ์ดีและดีมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเตรียมงานและการจัดสัมมนา มีผู้เลือกดีมากถึง 66% และดี 34% ซึ่งนับว่าเป็นเปอร์เซ็นต์ที่สูงมากสำหรับการจัดสัมมนาระดับนานาชาติ

2.4.2 การผลิตเอกสาร

ในการจัดการสัมมนาโดยทั่ว ๆ ไป การผลิตเอกสารเพื่อประกอบการเสนอบทความในแต่ละ Session นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ ผู้เขียนเคยเข้าร่วมการสัมมนาระดับนานาชาติที่จัดในประเทศไทยครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าคณะกรรมการผู้จัดได้เปิดห้อง (ในโรงแรมใหญ่แห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นสถานที่จัดการสัมมนา) ห้องหนึ่งโดยเฉพาะ พร้อมทั้งเตรียมบุคลากรร่วมสิบคน ให้มาทำหน้าที่จัดและแจกเอกสารในที่ประชุม จากนั้นก็มีการกรอกอีกเกือบสิบคน ทำหน้าที่ตรวจปรู๊ฟบทความที่จะนำมารวมพิมพ์เป็นเล่ม ซึ่งกิจกรรมทั้งสองนี้เสียเวลาและแรงงานเป็นจำนวนมาก ทั้งกิจกรรมแรกยังก่อให้เกิดบรรยากาศแห่งความวุ่นวายอยู่หน้าห้องสัมมนาอีกด้วย

ในการจัดสัมมนาที่บาหลีนี้ ไม่มีกิจกรรมทั้งสองที่กล่าวถึง ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการผู้จัดได้วางแผนล่วงหน้าอย่างดี และเขียนจดหมายขอความร่วมมือให้ผู้เสนอบทความแต่ละคนช่วยรับผิดชอบหน้าที่เหล่านี้ไป (ดูข้อ 2.4.1 จดหมายฉบับที่สอง) ผู้เขียนเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และอยากเสนอให้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับการจัดสัมมนาระดับนานาชาติครั้งต่อ ๆ ไปในประเทศไทย

2.4.3 การจัดผู้ดำเนินการอภิปราย

ในการจัดสัมมนาระดับนานาชาติแต่ละครั้งจะมีผู้เสนอบทความประมาณ 60-70 Session คณะกรรมการผู้จัดจะต้องเตรียมหาผู้ดำเนินการอภิปราย (moderator หรือ convenor) ซึ่งทำหน้าที่แนะนำผู้พูดจบเวลาและชักชวนให้ผู้ฟังถามคำถาม

ในการสัมมนาครั้งนี้ คณะกรรมการไม่ได้จัดหาผู้ดำเนินการอภิปรายโดยเฉพาะ แต่ใช้วิธีจับคู่ให้ผู้เสนอบทความ ซึ่งมีความสนใจหรือทำงานในเรื่องใกล้เคียงกัน ผลัดกันทำหน้าที่ผู้ดำเนินการอภิปราย ตัวอย่างเช่น ผู้เขียนเสนอบทความทางด้าน ESP ในระดับปริญญาโท คณะกรรมการจัดให้ทำหน้าที่คู่กับ Mr. William Savage แห่ง AIT ซึ่งทำงานด้าน ESP ในระดับเดียวกัน ผู้เขียนเองก็สนใจและติดตามงานของ AIT อยู่แล้ว จึงไม่เป็นการยุ่งยากที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปรายด้วย และจากการประเมินผลจากแบบสอบถาม ผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่เห็นว่า การจับคู่ให้ผู้เสนอบทความผลัดกันทำหน้าที่ผู้ดำเนินการอภิปรายด้วยนั้น เป็นแนวความคิดที่ดี ทำให้คณะกรรมการไม่ต้องเตรียมหาผู้ดำเนินการอภิปรายต่างหาก ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างผู้ที่ทำงานในสาขาเดียวกันด้วย

2.4.4 การเลือกสถานที่สัมมนา

ปัจจัยเรื่องสถานที่นี้ ผู้เข้าร่วมสัมมนาบางท่านอาจไม่คิดว่าเป็นเรื่องสำคัญแต่สำหรับผู้เขียนคิดว่ามีอิทธิพลต่อการสัมมนามากทีเดียว

สถานที่จัดสัมมนาครั้งนี้ คือโรงแรม Putri Bali เป็นโรงแรมชั้นหนึ่ง มีห้องประชุมและอุปกรณ์สำหรับการจัดสัมมนาพร้อม ทั้งยังเป็นสถานที่ซึ่งมีภูมิประเทศสวยงาม มีต้นไม้ล้อมรอบ และอยู่ติดชายหาด ผู้เข้าร่วมสัมมนาสามารถไปเดินพักผ่อนคลายเครียดหลังจากการสัมมนา ค่าใช้จ่ายและค่าอาหารในการจัดสัมมนา ณ ที่นี้ใกล้เคียงกับการจัดสัมมนาในโรงแรมใหญ่ๆ ในเมืองหลวงของประเทศ แต่ความประทับใจของผู้เข้าร่วมสัมมนาจะแตกต่างกันมากและผู้เข้าร่วมสัมมนาครั้งนี้พอใจอย่างยิ่งกับการเลือกสถานที่ของฝ่ายจัดการ

นอกจากนี้เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด คณะกรรมการจึงใช้วิธีการจัดสัมมนาแบบไม่เป็นทางการ และเสริมด้วยอารมณ์ขัน (ใช้วิธีการเดียวกับการเขียนจดหมาย) เพื่อเพิ่มสีสันให้กับการสัมมนา และสร้างความเป็นกันเองให้กับผู้เข้าร่วมประชุม ผู้เขียนคิดว่าการจัดแบบ

informal, professional atmosphere นี้ยากกว่าและ คณะกรรมการต้องทำงานหนักกว่าการจัดแบบ formal เสียอีก

3. การประเมินผลการสัมมนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ปรากฏว่าวัตถุประสงค์หลักทั้ง 3 ข้อของการสัมมนา บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ค่อนข้างสูง กล่าวคือ ในแต่ละข้อมีผู้เลือก 'ดีมาก' เกือบ 40% และ 'ดี' เกือบ 60% ที่เหลือเป็นเปอร์เซ็นต์ของ 'ปานกลาง' ส่วนในหัวข้ออื่น ๆ ผลก็อยู่ในเกณฑ์ดีและดีมาก โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนาหลายท่านให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าเป็นการสัมมนาที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง คุณภาพของบทความที่นำเสนอมีมาตรฐานดี ทำให้ได้รับความรู้และความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างมากในด้านบทบาทของภาษาที่มีต่อการพัฒนาประเทศ การวิเคราะห์ความต้องการ กลยุทธ์ ปัญหา ข้อเสนอแนะในการบริหารโครงการการเรียนการสอนโครงการต่าง ๆ มีผู้เข้าร่วมสัมมนาบางท่านแสดงความสนใจที่จะเข้าร่วมการสัมมนาครั้งต่อไปซึ่งจะจัดในปี 1997 ที่ประเทศมาเลเซีย พร้อมทั้งมีการเสนอหัวข้อที่ต้องการจะให้มีการอภิปรายในคราวหน้าด้วย

ข้อบกพร่องของการสัมมนาก็มีผู้กล่าวถึงบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นหลัก 2 ประเด็นคือมีตัวแทนระดับสูงจากองค์กรซึ่งเป็นเจ้าของโครงการ และให้ความสนับสนุนทางด้านการเงิน (donor agencies) มาร่วมสัมมนาเป็นจำนวนน้อยเกินไป และมีความไม่สมดุลย์ระหว่างผู้เสนอบทความจากประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนา กล่าวคือฝ่ายแรกมีจำนวนมากเกินไป ผู้เข้าร่วมสัมมนาจากประเทศญี่ปุ่นท่านหนึ่ง ไม่พอใจอย่างมาก จึงเขียนคำวิจารณ์มาอ่านใน Session สุดท้ายของการสัมมนาซึ่งเป็นการอภิปรายกลุ่มบนเวที คำตำหนิหลักก็คือว่า การสัมมนาครั้งนี้ ดูจะเป็นแบบ "The white man teaches, the yellow man follows." ซึ่งผู้พูดไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากในปัจจุบันประเทศแถบภูมิภาคนี้มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจขึ้นมาก ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้หรือทำตามชาวตะวันตก อย่างเดียว

การจัดครั้งต่อไป ขอให้ผู้มีเสนอบทความจากประเทศในภูมิภาคนี้มากขึ้น ผู้เขียนจะไม่ขอแสดงความคิดเห็นในข้อขัดแย้งนี้ ปล่อยให้เหตุผลพินิจของผู้อ่านเอง

4. ข้อเสนอแนะ

การเข้าร่วมสัมมนาในระดับนานาชาติ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการจะเพิ่มพูนความรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านวิชาชีพ เพื่อให้สามารถก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์

ในปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่ให้ความสำคัญ และการสนับสนุนทางด้านนี้อาจเพียงพอ ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งวางนโยบายไว้ว่าจะสนับสนุนทางการเงินให้อาจารย์ไปเสนอบทความทางวิชาการในระดับนานาชาติ เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากร อันจะเป็นประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษา และชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย แต่วิธีดำเนินการของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ไม่ได้นำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เลย กล่าวคือ ทางมหาวิทยาลัยตั้งกฎเกณฑ์ไว้ว่า ผู้ที่จะไป

เสนอบทความทางวิชาการ (และต้องการความช่วยเหลือทางด้านการเงินจากมหาวิทยาลัย) จะต้องส่งจดหมายตอบรับบทคัดย่อและบทความฉบับสมบูรณ์ไปให้คณะกรรมการของมหาวิทยาลัยพิจารณาล่วงหน้าเป็นเวลา 3 เดือน หลักเกณฑ์อันนี้ทำให้ 80% ของผู้ที่ต้องการไปเสนอบทความไม่มีโอกาสรับความช่วยเหลือ ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการจัดสัมมนาไม่อาจตอบรับล่วงหน้านานเช่นนี้ โดยเฉพาะในกรณีที่มีผู้เสนอบทความไปให้พิจารณาเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น ผู้เสนอบทความมักจะไม่เขียนบทความฉบับสมบูรณ์ล่วงหน้า แต่จะรอให้บทคัดย่อได้รับการตอบรับก่อน

ดังนั้นผู้เขียนจึงอยากจะเสนอแนะให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญสนับสนุนอย่างแท้จริงและวางหลักเกณฑ์ในอันที่จะนำไปปฏิบัติได้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาทรัพยากรทางด้านบุคคลนั้น เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าทั้งในระยะสั้นและระยะยาว